

*Hoe Appollonius met groter eerwaerdicheit gebrocht wort ter zee bi
sijnen scepen van Stranguilio, ende hoe alle zijn scepen met den
volcke verdorven¹ in die zee sonder alleen Ty[ru]s²
Appollonius, die met groter aventuren
te lande quam.*

[5]

[D]aer na weynich³ daghen voerleden,⁴ bi raede van Stranguilio ende Dyonisiades, zijn vrou-[b4r]we, soe woude hi reysen in die hoofstadt van [Cyrene]⁵ om daer heymelic te sijn, op dat alle doechden sijnre beneficien hoechlic⁶ met wreden⁷ mochten beschickt worden.⁸ Waer om dat hi met groter eerwaerdicheit gebrocht wort ter zee bij sijn scepen, ende hi nam vriendelic oerlof van hem ende toech ter zewert in ende seyde⁹ voer winde drie daghen ende drie nachten.¹⁰

Daer nae verwandelde¹¹ haestelic dat weer ende die wint alsoe dat si alle waren in perikel ende den doot saghen voer haer oghen.¹² Een

1. verdorven: vergingen

2. Snellaert 1493: tyrius

3. weynich = weynich

4. voerleden: later

5. Snellaert 1493: Tyren – Evenzo in *Die gesten van Romen – Gesta romanorum*: ad penthapolim tyrenorum; Kortekaas 2004: ad Pentapolitanas Cyrenaeorum terras – Bedoeld is Cyrenaica, met daarin vijf Griekse steden (Pentapolis), waarvan Cyrene de belangrijkste is. Verlezing van de letters ‘c’ en ‘t’ is heel gebruikelijk in het middeleeuws Latijn (en soms ook in het Middelnederlands).

6. *Die gesten van Romen*, ed. Leeu 1481: hoechlick voerspoedelick; ed. Van Os 1484: hoghelijc voerspoedelic (doublet)

7. wreden = vreden

8. [11] Deinde interpositis paucis diebus hortante stranguilione et dionisiade eius coniuge ad penthapolim tyrenorum nauigare proposuit vt illic lateret eo quod beneficia cum opulencia et tranquillitate agerentur

9. *Die gesten van Romen*, ed. Leeu 1481: voer reisde seilde voer winde; ed. Van Os 1484: voer reysede zeylde voer winde (triplet)

10. Igitur cum ingenti honore ducitur ad mare et valedicens omnibus ascendit ratim sed tribus diebus et noctibus totidem ventis prosperis nau-[n6vb]gans

11. *Die gesten van Romen*: haestelic verwandelde sich

12. su[bi]to pelagus mutatum est postquam litus tharsie reliquit. Nam paucis horis ventis concitatis aquilone vento euroque instante classe celum nimia se pluua erupit populus

yeghelick greep een stuck mede moghen te driven. ¹ Alsoe haestelick quam desen tempeest hem luden over den hals dat si alle te samen bleven ende verdroncken sonder alleen Appollonius, dije op een planck van die zee wort geworpen aen die zee kant van Penthapoli[t]anen. ²

Als Appollonius op stont ende aenscouwede die zee, ³ soe seide hi: “O, betrouwinge des zees!” ⁴ Recht of hi segghen woude: ‘O, hoe dwaes sijn si die u betrouwen dorren te varen ⁵ over die zee.’ “Ic soude lichteliker vallen ende comen inden handen des alder wreesten ⁶ coninc, die ic ontloep. ⁷ O, verscalcker der menschen, du zee, hebste ⁸ mi daer [om] ⁹ onthouden ende niet mede laten drencken ¹⁰ op dat die

tyri procella corripitur ratis pariter dissoluitur zephiri fretum perturbant grando ac nubes tenebrosa incumbabant flant venti fortiter intantum quod mors cunctos occuparet

1. [12] tunc vnusquisque rapuit sibi tabulas

2. tamen in illa caligine tempestatis omnes perierunt Appollonius vero vnus tabule beneficio in pentapolitanorum lictore est pulsus – Snellaert 1493: penthapolitanen

3. die in inmiddels weer kalm geworden was

4. Stans autem in lictore intuens mare tranquillum sic ait. O pelagi fides: – In de gekerstende *Gesta romanorum* versie wordt de zee als ‘watermassa’ aangesproken, maar in de antieke roman was dat de god van de zee: “O neptune, rector pelagi [...]”. Vaak blijft in middeleeuws Latijnse ‘literatuur’ de mythologische beeldspraak intact, omdat deze alleen voor hooggeschoolden leesbaar was, maar in teksten voor het volk is het gebruikelijk om de Grieks / Romeinse (af)goden waar mogelijk te negeren of te verwijderen.

5. De *Gesta romanorum* versie geeft een eigen draai aan de gebeurtenissen. Varen op zee wordt nu als principieel onbetrouwbaar gezien. In de antieke roman is het verwijt van onbetrouwbaarheid gericht aan het adres van Neptunus, de god van de zee.

6. wreesten = wreetsten – Ook dit verschijnsel, het wegvallen van de ‘t’ voor ‘st’, zoals in “questen” = ‘quetsen’, komt vaker voor en wordt daarom niet gecorrigeerd.

7. facilius incidam in manus crudelissimi regis quo pergam quam patriam petam – De laatste woorden zijn onvertaald gebleven en daardoor is de zin onaf: dan dat ik mijn (nieuwe) vaderland bereik. Overigens is ‘patriam’ corrupt voor ‘partem’. De antieke roman vervolgt met: “[...] hominum deceptor innocentium, propter hoc me reseruasti egenum et pauperem, quo facilius rex crudelissimus Antiochus persequatur! Quo itaque ibo? Quam partem petam?” (Waar moet ik nu heen?).

8. hebste = hebstu: heb jij

9. Ontbreekt in Snellaert 1493 (haplografie) – toegevoegd op basis van *Die gesten van Romein*, Leeu 1481.

10. drencken: verdrinken

wrede coninc mi, arm ¹ wesende ende ellendich, te bat ² soude moghen vervolghen? Werwerts sal ic nu hene ghaen, of wie sal mi, onbekende, nu mogen hulpe des levens gheven of wysen?” ³

1. arm: hulpeloos

2. te bat: nóg gemakkelijker

3. quis notus huic ignoto auxilium dabit?